

SU ALTI DALIŞ TURİZMİ TERCİH NEDENLERİNİ BELİRLEMeye YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA*

A STUDY ON DETERMINATION WHY PREFERENCE SCUBA DIVING TOURISM

Öğr. Gör. Taner DAĞLIOĞLU
Gaziantep Üniversitesi
Turizm ve Otelcilik Meslek Yüksekokulu
Seyahat-Turizm ve Eğlence Hizmetleri Bölümü
tanerdaglioglu@gantep.edu.tr
ORCID: 0000-0002-1197-2871

Öğr. Gör. Dr. Metin SÜRME
Gaziantep Üniversitesi
Turizm ve Otelcilik Meslek Yüksekokulu
Seyahat-Turizm ve Eğlence Hizmetleri Bölümü
surmemetin@gmail.com
ORCID: 0000-0001-9810-7073

Öz

Teknolojik gelişmeler neticesinde çalışma saatleri azalarak boş zamanların artması refah seviyesinin yükselmesi modern ulaşım ile iletişim sistem ve araçlarının gelişmesi gibi faktörler boş zamanları değerlendirme isteğinin kültürel bir değişim olarak ortaya çıkmasını sağlamıştır. Yaşanan bu kültürel değişim bireyleri alternatif turizm türlerine yöneltmiştir. Alternatif turizm türlerinden olan su altı dalış turizmi bireylerin oldukça ilgisini çekmektedir. Bununla beraber Türkiye'nin 3 tarafının denizlerle çevrili olması dikkate alındığında su altı dalış turizminin Türkiye turizmi açısından önem taşıdığını ifade etmek mümkündür. Ancak bu konuda ilgili alanyazında yeterli çalışmanın olmadığı bilinmektedir. Bu kapsamda gerçekleştirilen bu araştırmada turistlerin su altı dalış turizmi tercih nedenleri ortaya konmuştur. Bu amacı gerçekleştirebilmek için 10 sorudan oluşan yarı yapılandırılmış soru formu hazırlanmış ve su altı dalış turizmine katılan 11 kişi ile görüşülmüştür. Araştırma sonucunda katılımcılar, dalış sporu yapmak için ikamet ettikleri yerden ortalama 250-300 km yol geldiklerini belirtmiştir. Araştırmada katılımcıların; en çok fotoğraf çekmek, huzura kavuşmak, su altındaki bitkileri ve hayvanları tanımak, farklı dünyaları keşfetme, iş stresinden uzaklaşma gibi nedenlerden dolayı su altı dalış turizmini tercih etmekte olduğu görülmüştür. Su altı dalış turizminin bıraktığı en önemli etkilerin heyecan duygusu ile su altındaki basınç hissi etkisinin olduğu görülmüştür. Bununla beraber yer çekimsiz ortamı deneyimi ve huzura kavuşma hissinin su altı dalış turizminin bıraktığı etkiler arasında olduğu ortaya konmuştur. Sonuç itibari ile araştırmada elde edilen bu bulgular önemli konulara işaret etmekte olup, su altı dalış turizminin geliştirilmesi hususunda veri niteliğinde olduğu düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Turistik ürün çeşitlendirmesi, Su altı dalış turizmi, Alternatif turizm.

Abstract

As a result of technological developments, working hours are reduced, leisure time increases, welfare level increases, modern transportation and communication systems and tools have led to the emergence of the desire to evaluate leisure time as a cultural change. This cultural change has led individuals to alternative tourism types. Underwater diving tourism, which is an alternative tourism type, attracts the attention of individuals. However, considering the side of Turkey's 3 being surrounded by sea water diving tourism possible to say that Turkey is important in terms of tourism. However, it is known that there are not enough studies in the related literature. In this study, the reasons why tourists prefer underwater diving tourism have been revealed. In order to achieve this aim, a semi-structured questionnaire consisting of 10 questions was prepared and 11 people who participated in underwater diving tourism were interviewed. As a result of the research, the participants stated that they travel 250-300 km from their place of residence for diving. In the research; It is seen that it prefers underwater diving tourism for taking photos, getting peace, getting to know underwater plants and animals, exploring different worlds, getting away from work stress. The most important effects of underwater diving tourism were found to be the sensation of excitement and pressure under water. However, the experience of gravitational environment and the feeling of peace have been shown to be among the effects of underwater diving tourism. As a result, the findings obtained in the research indicate important issues and it is thought that it is a data for the development of underwater diving tourism.

Keywords: Touristic product diversification, Scuba diving tourism, Alternative tourism.

* Bu çalışma, 26-28 Nisan 2018 tarihlerinde İstanbul'da düzenlenen I.Uluslararası Beden Eğitimi, Spor, Rekreasyon Ve Dans Kongresi'nde özet bildiri olarak sunulmuştur.

1. GİRİŐ

Son yıllarda turizm dünyada büyüyen bir sektör olarak ortaya çıkmaktadır (Alegre ve Cladera, 2012; Olcay ve Sürme, 2015). Dünyada 2018 yılında 1 milyar 326 milyon insan turizm faaliyetlerine katılmıştır (UNWTO, 2018). Turizm sektöründe önceleri konaklama, deniz, kum ve güneş odaklı tatil anlayışı var iken günümüzde alternatif turizm alanları ortaya çıkmıştır. Alternatif turizm, kitle turizmi ve şehir turizminin olumsuz etkilerini azaltmak amacıyla meydana gelmiş bir turizm çeşididir (Hacıoğlu ve Avcıkurt, 2008). Başka bir ifadeyle yıllardan beri turizm denilince akla gelen ilk şeyin deniz-güneş-kum üçlüsünün olması, deniz turizminin önemini vurgulamaktadır. 21. Yüzyılda ise alternatif turizm çeşitleri ön plana çıkmaya başlamıştır. Dünyada tatil amaçlı seyahat eden turistlerin önemli bir bölümü deniz turizmi amacıyla seyahatlerini gerçekleştirmektedir (Kozak, 2000). Global ekonomiye yarar sağlayan turizmin faaliyet alanlarından biriside deniz turizmidir (Orams, 1999). Deniz turizmi bireyin ikamet ettiği yerden uzak bir yere seyahat etmesini kapsayan ve deniz çevresinde yaptığı eğlence ve dinlenme aktivitelerini içerir. Bundan dolayı çok fazla sayıda aktivite deniz turizmi alanına girmektedir. İnsanlar ilgi alanlarına göre alternatif turizm aktiviteleri tercih etmeye başlamışlardır. Bu aktivitelerden bazıları tüplü dalış (scuba), serbest dalış, şnorkelli (ABC) dalış, rüzgâr sörfü, balıkçılık, deniz canlılarını ve kuşlarını gözleme, yelkencilik, yat turizmi, kutup turizmi, deniz müzesi vb. olarak öne çıkmaktadır (Orams, 1999). Deniz, turizmi hep en çekici unsurlardan birisi olmuştur.

Sualtı dalış, deniz turizminin önemli bir bileşenidir. Sualtı dalış (SCUBA (Self-contained Scuba Breathing Apparatus) su altı aktivitelerinde arasında yer alan verimli ve güvenli ekipmanların gelişimi ve insanların doğa ve çevreye olan saygısının artmasıyla milyonlarca insanın ilgisini çekmiştir (Musa ve Dimmock, 2013). Başka bir ifade ile Cousteau ve Gagnan'ın sualtı deneyimlerinden bu yana sualtı dalış sporu dünya genelinde kabul görmüş ve denizcilik tabanlı bir turizm ve eğlence sektörü olarak kabul edilmiştir (Dimmock, 2007).

Türkiye'de su altı sporları ilgilenenler için Kemer, Kalkan, B-24 Amerikan Savaş Uçağı Batığı, Uluburun Antik Batığı, Gelidonya Antik Batığı, Fransız (Sosyete) Batığı, Falezler, Sıçan Adası, Kaş Uçak Batığı, Gök Mağarası, Paris Batığı, Suluin Mağarası, Ayvalık, Marmaris, Bodrum, Saros, Gökçeada ve Bozcaada, Mersin gibi dünyada eşine az rastlanan dalış bölgeleri yer almaktadır. Bu dalış bölgeleri, su altı zenginliklerinin yanı sıra, gizliliğini ve çekiciliğini hâlen korumakta ve keşfedilmeyi beklemektedir (Sofular, 1989). Bununla birlikte konu ile ilgili alan yazına bakıldığında gerçekleştirilen çalışmaların değerli olduğu (Yaşar, 2011; Özbek, 2014; Yarmacı, vd. 2017) ancak yeterli olmadığı düşünölmektedir. Bu bilgiler doğrultusunda gerçekleştirilen bu araştırmada ise turistlerin su altı dalış turizminin tercih nedenleri ortaya konmuştur. Araştırmanın bu kapsamda gelecek araştırmalara yol göstereceği düşünölmektedir.

2. KURAMSAL ÇERÇEVE

21. yüzyılda teknolojik ilerlemeler ile birlikte gelişimini sağlayan sualtı dalış sektörü, turizm merkezleri için ekonomik olarak önem arz etmektedir (Musa ve Dimmock, 2012; Yarmacı, Keleş ve Ergil, 2017). Su altı dalış turizmi; "su altı dünyasının flora, fauna ve arkeolojik kültür varlıklarını görmek, fotoğraflamak, filme almak ve sportif balık avlama amaçlı olarak gerçekleştirilen tanıtım, sportif ve eğitim amaçlı dalışlar ile kıyıda verilen konaklama ve ağırlama hizmetleri içine alan bir turizm çeşididir" (Yaşar, 2011).

Düzenli olarak yapılan spor ve fiziksel aktivitelerin sağlık açısından yararları bilinmektedir (Dağlıoğlu, 2013; Eylon, Dağlıoğlu ve Gücenmez, 2017). Başka bir ifade ile sualtı dalış sporuna ilgi duyan bireylerin genel sağlık ve yaşam kalitesini artırabilmek için tatil aktivitelerinde ya da boş zaman etkinliklerinde yaptığı düzenli bir fiziksel aktivite haline gelmiştir. Sualtı dalış eğitimi, 1930'ların başlarında ticari ve uluslararası boyut kazanıp, 1967'den bu yana önemli ölçüde gelişim sağlamıştır. Milyonlarca kişiye eğitim verilerek sertifika verilmiştir (Ecott, 2001; Dimmock, 2009). Dünyada milyonlarca sertifikalı dalgıç olduğu bildirilmektedir. Bununla birlikte, birçoğu bir tatile ya da sadece bir defa yapılan aktiviteye katılarak dalış sporunu gerçekleştirebilmektedir.

Dalış turizmine katılan bireyler, çeşitli su altı alanlarını ve manzaralarını görme ve deneyimleme fırsatlarını aramaktadır. Turistleri motive eden faktörler arasında deniz florası ve faunasının görülme heyecanı vardır. Turistler özellikle türlerin büyüklüğü, çeşitliliğı ve bolluğı belirgin olduğunda, sualtı manzaralarını ve deniz yaşamını görmekle ilgilenmektedirler (Dimmock ve Musa, 2015).

Dalış turizmine katılan turistlerin çiftler veya gruplar halinde dalması onların kendilerini güvenli hissetmesini sağlamaktadır. Çünkü grup ya da çift halinde dalış yapan turistler birbirini izlemekte ve bu da güveni artırmaktadır. Güven konusu memnuniyette önemli bir rol oynar ve dalış turizminin devamlılığında ki önemli faktörlerden biridir (Dimmock, 2009).

Maccarthy, O'Neill ve Williams (2006), su altına yönelten temel motivasyonun su altında yaşayan nadir türlerin görülmesi olarak belirtmiştir.

Su altı dalış turizmini etkileyen bir diğer faktörde, deniz ortamıdır (Thirumoorthi, Wong ve Musa 2013). Çünkü su altı dalış turizmine katılan turistler yüksek kaliteli deniz florası, faunası, iyi hava ve okyanus koşullarının olmasını beklemektedir. Ancak deniz ortamının hava koşulları gibi bazı yönleri kontrol dışında olabilmekte ve bu olumsuz koşullarda da memnuniyet azalabilmektedir (Meisel-Lusby ve Cottrell, 2008).

İlgili alan yazına bakıldığında gerek ulusal gerekse de uluslararası alan yazında su altı dalış turizmi ile ilgili çok fazla araştırmanın olmadığı ancak alternatif turizm başlığı altında işlendiğı görülmüştür. Söz konusu araştırmalar ise su altı ortamı, insan fizyolojisi, sağlık, güvenlik, dalgıç motivasyonu ve memnuniyetine kadar odaklanmaktadır. Söz konusu çalışmaların bulguları değerli ve kıymetli olsada su altı dalış turizmi tercih nedenlerini açıklama yeterli olmamaktadır. Bununla beraber söz konusu var olan çalışmalar ise aşağıda gösterilmiştir.

Özbek (2014), literatür taraması yöntemiyle su sporlarının sorunlarını tartışarak su sporlarının gelecekteki görünümünü ortaya koymak amacıyla bir araştırma gerçekleştirmiştir. Araştırma sonucunda Su sporları sektörünün varlığı, sırf eğlence amaçlı olarak görülmemesi gerektiğı ve insanlara deniz sevgisini ve denizcilik bilgisini veren ve deniz kültürünü oluşturan bir faaliyet olarak değerlendirilmesi gerektiğı belirtilmiştir.

Yarmacı, Keleş ve Ergil, (2017), uluslararası açıdan önemli bir su altı dalış destinasyonu olarak kabul edilen Antalya ili Kaş İlçesi örneğinde, su altı dalış turizminin Kaş bölgesine kültürel, ekonomik ve çevresel etkilerini belirleyebilmek amacıyla bir araştırma gerçekleştirmiştir. Araştırma sonucunda Kaş ilçesinin dalış turizminden ciddi gelir elde ettiğı görülmüştür.

Asan (2018), Tödürge Gölü'nde yapılan buz altı dalış etkinliklerinin turizm çerçevesinde tanıtımı ve geliştirilmesi amacıyla bir araştırma gerçekleştirmiştir. Araştırma sonucunda bölge halkının ve yerel yönetimin buz altı dalış turizmi konusunda bilgilendirilmesi, organizasyonu gerçekleştiren kulübe destek verilmesi, diğer spor kulüplerinin ve yerel acentelerin buz altı dalış organizasyonlarına teşvik edilmesi gerekliliğı olduğu görülmüştür.

Yaşar (2011), Saros Körfezi kıyılarında su altı dalış turizmini çeşitli boyutlarıyla değerlendirmek amacıyla bir araştırma gerçekleştirmiştir. Araştırma sonucunda Su altı canlılığı yanı sıra deniz suyu berraklığı, görüş mesafesinin uzunluğu ve coğrafi açıdan İstanbul'a yakınlığı körfezi su altı dalış turizmi açısından cazip hale getirdiğı görülmüştür.

Erkurt ve Parker (2014), sualtı arkeoparklarını incelemek amacıyla bir araştırma gerçekleştirmiştir. Araştırma sonucunda her meslek ve kültür kesiminden insanın tarih ve arkeolojiye karşı duyduğu inanılmaz ilgi ve meraktır. Bundan yola çıkarak ülkemizin zengin tarihi ve arkeolojik değerlerini imitasyon müzeler, arkeoparklar, aquaparklar, sualtı arkeoparkları gibi yeni tanıtım projeleriyle çok geniş kitlelere tanıtılabileceğı vurgulanmıştır.

Salim, Bahauddin ve Mohamed (2013), Perhentian Adası'ndaki su altı dalgıçlarının sualtı davranışlarını incelemek amacıyla 50 kişi üzerinde bir araştırma gerçekleştirmiştir. Araştırma sonucunda uzmanlaşmış dalgıçların sorumlu dalış davranışı sergilediğı görülmüştür.

O'Neill, Williams, MacCarthy ve Groves, (2000), dalış turlarındaki hizmet kalitesini belirlemek amacıyla 108 kişi üzerinde bir araştırma gerçekleştirmiştir. Araştırma sonucunda

hizmet kalitesinin artırılması için acentaların hazırlamış olduğu broşürlerin ve çalışanların turiste yaklaşımının önemli olduğu görülmüştür.

Lucrezi ve Saayman, (2017), sürdürülebilir tüplü dalış turizmini incelemek amacıyla Mozambik ve İtalya'daki operatörler üzerinde bir araştırma gerçekleştirmiştir. Araştırma sonucunda operatörlerin dalış merkezinde sürdürülebilir kaynak kullanımını teşvik etmediği sonucu görülmüştür.

Lucrezi, Milanese, Markantonatou, Cerrano, Sara, Palma ve Saayman (2017), sürdürülebilirlik kapsamında su altı dalış turizmini değerlendirme amacıyla İtalya ve Mozambik'de bir araştırma gerçekleştirmiştir. Araştırma sonucunda su altı dalış endüstrisinin minimum olumsuz çevresel etkiye neden olduğu görülmüştür.

Dimopoulos, Queiros ve van Zyl (2019). dalış turizm endüstrisini etkileyen en önemli riskleri ortaya koymak amacıyla 77 kişiyle bir araştırma gerçekleştirmiştir. Araştırma sonucunda dalış operatörleri politik risklerin řu anda dalış operasyonları üzerinde en büyük etkiye sahip olduğunu ve bunu ekonomik risklerin takip ettiğini düşünüyor. Çevresel ve sosyal risklerin řu anda yüksek bir etkisinin olmadığı düşünölmektedir.

De Brauwer, Harvey, McIlwain, Hobbs, Jompa ve Burton (2017), sualtı dalışına katılan, katılımcıların demografik özelliklerini tespit etmek amacıyla Endonezya ve Filipinlerde bir araştırma gerçekleştirmiştir. Araştırma sonucunda iyi eğitilmiş ve gelirleri yüksek olduğu görülmüştür.

Zimmerhackel, Rogers, Meekan, Ali, Pannell ve Kragt, (2018), köpekbalığı korumasının dalış turizmi talebini nasıl etkilediğini araştırmak amacıyla Maldivler'de bir araştırma gerçekleştirmiştir. Araştırma sonucunda artan köpek balığı popölasyonunun Maldivlere olan gezi talebini %15 oranında artıracak olduğu görülmüştür. Bu artan gezi talebi ise yerel dalış turizmi endüstrisi için 6 milyon doların üzerinde ekonomik fayda sağla sağlayacağı ortaya konmuştur.

3. YÖNTEM

Su altı dalış turizmi tercih nedenlerini ortaya koymak amacıyla yapılan bu çalışmada yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Bu kapsamda daha önce su altı dalışı gerçekleştiren 11 kişi ile görüşölmüş ve değerlendirmeleri alınmıştır. Sözü konusu katılımcılarla, Samandağı, Gaziantep, Kahramanmaraş, Ankara ve Adana illerinde ikamet etmektedirler. Sözü konusu katılımcılara ise Hatay Samandağı ilçesinin Keldağı'nın eteklerindeki Uzunkaya Bölgesi dalışı sonrasında katılımcılarla anket görüşmesi gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda kolayda örnekleme yönetimi ile veriler toplanmıştır. Çalışmada doğrudan alıntılara da yer verildiği için görüşme yapılan kişilerin isimli gizli tutulmuştur. Bu yüzden yorumlamada kolaylık olması bakımından katılımcılara 1'den 11'e kadar numara verilmiştir (K1, K2,...K11). Araştırmada veri toplama aracı olarak geliştirilen görüşme formuna uzman görüşleri sonunda son şekli verilmiştir. Buna göre hazırlanan araştırma formunda toplam 10 soru yer almaktadır. Bu kapsamda 01.10.2017-15.11.2017 tarihleri arasında elde edilen veriler kodlanmıştır.

4. BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde elde edilen bulgular gösterilmiştir. Tablo 1'de katılımcıların demografik özellikleri gösterilmiştir. Katılımcıların yaşına bakıldığında 3'ü 42, 2'si 39, diğerleri ise 49, 40, 38, 35, 33 ve 31 yaşındadır. Katılımcıların 9'u erkek 2'si ise kadındır.

Katılımcıların, dalış sporu yapmak için ikamet ettikleri yerden ortalama kaç kilometre yol geldikleri sorulmuş ve 2'si 250 km, 2'si 300 km yol gelmiştir. Diğer katılımcılar ise 260 km, 350 km, 375 km, 450 km, 500 km, 550 km ve 700 km yol gelmiştir. Katılımcıların 2'si haftada 3 kez, 2'si haftada 1, 3'ü ayda 2 kez dalış turizmine katılmaktadır. Diğerleri ise ayda bir, yılda 1, yılda 4 ve yılda 5 kez dalış turizmi etkinliklerine katılmaktadır.

Katılımcıların 5'i üç yıldız, 3'ü bir yıldız, 2'si iki yıldız dalış tecrübesine sahiptir. 1 ise eğitim dalışı yaptđını belirtmiştir. Dalıcı eğitimi alabilmek için gerekli koşulların sağlanabilmesi için yıldızlar önem taşımaktadır. Örneğin; bir yıldız dalış için yüzme bilmek temel şart iken, iki yıldızlı dalış yapmak için en az 20 onaylı dalış yapmış olmak ve üç yıldızlı dalış için ise en az 50 onaylı dalış

yapmış olmak şartı aranmaktadır. Buna göre katılımcıların büyük bir çoğunluğunun en az 50 dalış yaptığı görülmüştür.

Katılımcılara su altı dalış turizmini tercih nedenleri sorulmuş verilen cevaplar neticesinde kodlamalar yapılmıştır. Buna göre su altı dalış turizmini tercih nedenlerine ilişkin genel görüşler Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1. Su altı dalış turizmini tercih nedenlerine ilişkin bulgular

İfadeler	Frekans
Fotoğraf çekmek	2
Huzura kavuşmak	2
Su altındaki hayvanları ve bitkileri tanıma	2
Farklı dünyaları keşfetme	2
İş stresinden uzaklaşma	2
Merak	1
Kendimi mutlu hissetmek	1
Doğal ortamı hissetmek	1
Su altındaki boşlukta uğma hissini yaşamak	1
Farklı renkleri keşfetmek	1
Yeni bir deneyim edinme	1
Adrenalin isteği	1
Şehir hayatından kaçış	1
Macera isteği	1
Spor yapmak	1
Diğer insanlardan farklı olmak	1
Aynı duyguları paylaşanlar ekip arkadaşları ile beraber olma	1

Tablo 1’de görüldüğü gibi katılımcılar en çok fotoğraf çekmek, huzura kavuşmak, su altındaki bitkileri ve hayvanları tanımak, farklı dünyaları keşfetme, iş stresinden uzaklaşma gibi nedenlerden dolayı su altı dalış turizmini tercih etmektedir.

Katılımcılara su altı dalış turizminin bıraktığı etki sorulmuş verilen cevaplar neticesinde kodlamalar yapılmıştır. Buna göre su altı dalış turizminin bıraktığı etkiye ilişkin genel görüşler Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2. Su altı dalış turizminin bıraktığı etkiye ilişkin bulgular

İfadeler	Frekans
Heyecan duygusu	2
Su altındaki basınç hissi	2
Kendimi astronot olarak hissediyorum	1
Tarifi olmayan mutluluk	1
Yer çekimsiz ortamı deneyim	1
Konuşmadan da su altında rahatlıkla anlaşabilmek	1
Hayatta daha pozitif hissettiriyor	1
Hayatta daha enerjik hissettiriyor	1
Arkadaşlarla beraber olma hissi	1
Huzura kavuşma	1

Katılımcılar su altı dalış sonrası en çok heyecan duygusu ile su altındaki basınç hissi etkisinin olduğunu belirtmiştir. Bununla beraber katılımcılar yer çekimsiz ortamı deneyim ve huzura kavuşma hissi de araştırmada dikkat çeken diğer bir bulgudur. Bununla beraber katılımcıların arkadaşlarla beraber olma hissi de bir diğer önemli bulgudur. Çünkü arkadaşlık dostluk kavramlarının bu gibi etkinliklerle yeniden değer kazanması önem taşımaktadır. Bununla beraber katılımcılardan bazılarının bu konudaki görüşlerine aşağıda doğrudan alıntı yapılarak yer verilmiştir.

“Su altı=uzay diyebilirim çünkü hertürlü özgürsünüz yer çekimi yok kendimi astronot olarak hissediyorum...(K1)”

“Kıyafetlerinde etkisiyle yer çekimsiz ortamı deneyimlemek, üç boyutlu hareket özgürlüğünü yaşamak ve derine indikçe artan adrenaline heyecanlanmak...(K2)”

“Rengarenk balıkların yanımda yüzmesi beni heyecanlandırdı...(K4)”

Katılımcılara su altı dalış turizmi faaliyetlerine yeterince katılamama nedenleri sorulmuş verilen cevaplar neticesinde kodlamalar yapılmıştır. Buna göre su altı dalış turizmi faaliyetlerine yeterince katılamama nedenlerine ilişkin genel görüşler Tablo 3’de gösterilmiştir.

Tablo 3. Su altı dalış turizmine yeterince katılamama nedenlerine ilişkin bulgular

İfadeler	Frekans
Mesafe uzak olmasından dolayı katılamıyorum	4
Yüksek maliyet gerektiği için katılamıyorum.	3
Yoğun iş temposu yüzünden katılamıyorum.	2
Aileme zaman ayırmak istediğimden katılamıyorum	2
Dalışa yönelik organizasyonlar olmadığı için katılamıyorum.	1

Tablo 3’de görüldüğü gibi katılımcılar en çok mesafenin uzak olmasından dolayı su altı dalış turizmine yeterince katılamadığını belirtmiştir. Bunu sırasıyla yüksek maliyet, yoğun iş temposu, aileme zaman ayırmak istediğimden ve dalışa yönelik organizasyon olmaması izlemektedir.

Katılımcılara son olarak su altı dalış turizminin geliştirilmesine yönelik önerileri sorulmuş ve katılımcılardan bazılarının bu konudaki görüşlerine aşağıda doğrudan alıntı yapılarak yer verilmiştir.

“Öncelikle insanlara ilgi duyurmak lazım bunun için sosyal medya kullanılmalı, sonrasında ise dalış merkezleri ve il ilçe idarecilerinin koordineli çalışması gerek... (K1)”

“Batık sayısının artırılması, sadece belirli bölgelere değil farklı bölgelere de hizmet götürülmesi gerekmektedir. Bununla beraber dalış bölgelerinde ve yakınlarında acilen av yasağı başlamalı canlılığı artırmak gerekmektedir...(K2)”

“Günü birlik dalış turlarının düzenlenmesi, insanlara yaşadıkları şehirlerde havuz eğitimleri verilerek insanların su altı dünyasıyla tanıştırılması, organizasyonlarda bayanların ve çocuklarında düşünülmesi gerekmektedir. Ayrıca Herkesin hayatında en az 1 defa tecrübe etmesi gerekir. Zaten 2. ve 3. dalışlara onlar gönüllü olacaklar. Önemli olan insanlara bu tecrübeyi kolayca yaşata bilmek için imkânlar sunmak...(K3)”

“Tanıtım faaliyetlerine önem verilmesi ve Discovery dalışlar daha ucuz olursa katılımlar artabilir....(K4)”

“Gaziantep’te ikamet ediyorum. Denizimiz yok ama bizler uzun mesafeler giderek bu aktiviteyi yapıyoruz. Memleketimizde organizasyon yapanların olmasını isterdim...(K5)”

“Dalış için zengin bölgelere yatırım yapılması ve reklamının iyi yapılarak dalgıçları bu bölgelere çekmek lazım....(K6)”

“Dalış maliyetlerin azalması daha çok dalış noktası olması ve dalış eğitmenlerinin desteklenmesi ülkemizdeki dalış noktaların reklamının yapılması yeni dalış için illerde temel eğitim verilecek noktalar olması gerekli...(K7)

“Su altının korkulacak bir şey olmadığını izah etmek lazım. Aksine dalış yaptıklarında huzur bulacaklarını ve çok keyif alacaklarını kitlelere ulaştırmak gerek.... (K8)”

“Dalış konusundaki olumsuzlar yüzünden bu aktiviteyi yapmak biraz zor oluyor rekabet ortamının artıp daha çok dalış yapılacak ortam sağlandığı zaman gerçek anlamda dünyanın her yerinden ülkemize dalgıçlar gelecektir bir dalgıç için önemli olan şey sadece o denizin içinde yapacağı keşiflerdir... (K9)”

“Eğitim ve olanakların daha yaygınlaştırılması ve ilgi odağı haline getirilmesi...(K10)”

“Birçok arkadaşım var dalışla ilgilenmek isteyen. Zahmetinden dolayı vazgeçiyorlar. Daha iyi organizasyon yapanların olması çok iyi olurdu...(K11)”

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Türkiye 3 tarafı denizlerle çevrili bir yarımadaadır. Bununla beraber su altı batıkları ve su altı canlıların çeşitliliği düşünöldüğünde Türkiye'nin dalış turizmi için elverişli olduğunu söylemek mümkündür. Ancak ne yazık ki su altı dalış turizmi Türkiye'de yeterince gelişememiştir. Bu durumun en temel sebepleri ise su altı dalış turizmi için maddi olanakların yetersizliği, ulaşım imkânlarının kısıtlı olması, sahil olmayan bölgelerde imkânların yeterli olmaması, seyahat acentalarının yeterli tur düzenlememesi, konuyla ilgili yeterli tanıtımın yapılmamasıdır. İlgili alan yazına da bakıldığında bu konudaki eksiklik görölmektedir. Su altı dalış turizminin turistik ürün çeşitlendirmesi bakımından önemi düşünöldüğünde bu konu üzerinde araştırma yapmanın önemi kolayca görölecektir. Bu kapsamda gerçekleştirilen bu araştırmada su altı dalış turizmi tercih nedenleri ortaya konmuştur.

Araştırmada katılımcılar en çok fotoğraf çekmek, huzura kavuşmak, su altındaki bitkileri ve hayvanları tanımak, farklı dünyaları keşfetme, iş stresinden uzaklaşma gibi nedenlerden dolayı su altı dalış turizmini tercih ettiğini belirtmiştir (Bkz. Tablo 1). Bu sonuç Dimmock ve Musa'nın (2015) gerçekleştirdiği araştırma sonuçlarıyla örtüşmektedir. Bununla beraber şehir hayatından kaçış, diğer insanlardan farklı olma isteği de dalış turizmini tercih nedenleri arasındadır. Araştırmada dikkat çeken diğer bir sonuç ise farklı renkleri keşfetmek için dalış turizmine katılım sergilenmesidir. Başka bir ifade ile derine indikçe farklı renk oyunlarını görmek de katılımcıların su altı dalış tercih nedenleri arasındadır. Daha önce yapılan araştırma sonuçlarına bakıldığında böyle bir bulgunun olmadığı görölmüştür. Ancak Maccarthy, O'neill ve Williams (2006), su altına yönelten temel motivasyonun su altında yaşayan nadir türlerin görölmesi olarak belirtmiştir. Diğer taraftan Thirumoorthi, Wong ve Musa (2013) deniz ortamının su altı dalış turizmini etkileyen önemli bir faktör olduğunu ortaya koymuştur. Bu sonuçlardan hareketle su altı dalış turizmine katılan turistlerin yüksek kaliteli deniz florası, faunasının olmasını beklemekte olduğu sonucunu söylemek mümkündür. Dolayısıyla su altında var olan bu renk cümbüşünün dalış tercihinde önemli bir neden olduğunu söylemek mümkündür.

Su altı dalış turizmin katılımcılar üzerinde bıraktığı etkiye bakıldığında en çok heyecan ve su altı basınç hissi olduğu görölmektedir (Bkz. Tablo 2). Bununla beraber katılımcıların hayatta daha pozitif ve enerjik hissettirmesi de araştırmada dikkat çeken diğer bir sonuçtur. Diğer taraftan katılımcılar mesafenin uzak olması, yüksek maliyet ve yoğun iş temposu gibi nedenlerle su altı dalış turizmine yeterince katılamadığını belirtmiştir (Bkz. Tablo 3). De Brauwer, Harvey, McIlwain, Hobbs, Jompa ve Burton (2017), iyi eğitilmiş ve gelirleri yüksek olduğunu yapmış olduğu araştırmada ortaya koymuştur. Bu araştırmada sonuçlarında da katılımcıların yüksek maliyetten dolayı su altı dalış turizmine yeterince katılamadığının ortaya konması dikkat çekici bir sonuç olmuştur. Bu sonuçlardan hareketle su altı dalış turizminin yüksek gelir gerektirdiğini söylemek mümkündür.

Sonuç itibari ile araştırmada elde edilen bu bulgular önemli konulara işaret etmekte olup, su altı dalış turizminin geliştirilmesi hususunda yöneticilerinin alacakları kararlarda yol gösterici olabilir. Bu

Çalışma ile su altı dalış turizmi nedenleri ortaya konulmuştur. Bu kapsamda seyahat acentelerine su altı dalış turları programlarını ve tanıtımlarını revize etmeleri önerilmektedir. Başka bir ifade ile Bununla beraber su altı dalış turizmine yönelik nicel araştırmalarının gerçekleştirilmesi önerilmektedir. Bu araştırmanın en önemli kısıtlarından birisi araştırma örnekleminin 11 kişiden olmasıdır. Bunun en temel sebebi ise dalış yapan katılımcı sayısının az olması ve bu kişilere ulaşmanın oldukça güç olması en temel sebepleri arasındadır. Ancak tüm bu sebepler göz önünü alıdığında bu çalışma sonuçlarının su altı dalış turizmi araştırmaları için önemli olacağı düşünölmektedir. Dolayısıyla, gelecekte daha büyük bir örnekleme kullanılarak çalışmanın tekrarlanması yararlı olacaktır. Buradan elde edilen verilerle likert ölçek geliştirilip araştırma bulguları kıyaslanabilir.

KAYNAKÇA

- ALEGRE, J., & CLADERA, M. (2012). "Tourist characteristics that influence shopping participation and expenditures". *International Journal of Culture, Tourism and Hospitality Research*, 6(3), 223-237.
- ASAN, Ö. G. H. (2018). "Kış turizmi kapsamında buz altı dalış turizminin geliştirilmesi: Sivas İli Örneği". *Uluslararası Sivas Turizmi Kongresi*, Sivas
- DAGLIOGLU, O. (2013). "The effect of 8-week submaximal aerobic exercise on cardiovascular parameters and Body composition in young men". *International Journal of Academic Research Part A*, 5(4), 210-216. <https://doi.org/10.7813/2075-4124.2013/54/A.29>
- DE BRAUWER, M., HARVEY, E. S., MCILWAIN, J. L., HOBBS, J. P. A., JOMPA, J., & BURTON, M. (2017). "The economic contribution of the muck dive industry to tourism in Southeast Asia". *Marine Policy*, 83, 92-99.
- DIMMOCK, K. (2007). "Scuba diving, snorkeling, and free diving". In *Water-based tourism, sport, leisure, and recreation experiences* (pp. 146-166). Routledge.
- DIMMOCK, K. (2009). "Finding comfort in adventure: Experiences of recreational SCUBA divers". *Leisure Studies*, 28(3), 279-295.
- DIMMOCK, K., & MUSA, G. (2015). "Scuba diving tourism system: a framework for collaborative management and sustainability". *Marine policy*, 54, 52-58.
- DIMOPOULOS, D., QUEIROS, D., & VAN ZYL, C. (2019). Sinking deeper: The most significant risks impacting the dive tourism industry in the East African Marine Ecoregion. *Ocean & Coastal Management*, 104897.
- ECOTT, T. (2001). *Neutral buoyancy: Adventures in a liquid world*. New york: Grove Press
- Erkurt, O., & Paker, S. (2014). "Sualtı Arkeoparkları ve Deniz Turizmi". *Dokuz Eylül Üniversitesi Denizcilik Fakültesi Dergisi*, 6(2), 131-144.
- EYLEN, M. A., DAGLIOGLU, O., & GUCENMEZ, E. (2017). "The Effects of Different Strength Training on Static and Dynamic Balance Ability of Volleyball Players". *Journal of Education and Training Studies*, 5(13), 13. <https://doi.org/10.11114/jets.v5i13.2881>
- HACIOGLU, N. ve AVCİKURT, Cevdet (2008). *Turistik Ürün esitlendirmesi (1.Baskı)*. Ankara: Nobel Yayınları.
- KOZAK, N. (2000) "Türkiye'de Akademik Turizm Literatürünün Gelişim Süreci Üzerine Bir İnceleme". *Doğu Akdeniz Üniversitesi Turizm Araştırmaları Dergisi*, 1(1), ss. 15-55.
- LUCREZI, S., & SAAYMAN, M. (2017). "Sustainable scuba diving tourism and resource use: Perspectives and experiences of operators in Mozambique and Italy". *Journal of cleaner production*, 168, 632-644.

- LUCREZI, S., MILANESE, M., MARKANTONATOU, V., CERRANO, C., SARÀ, A., PALMA, M., & SAAYMAN, M. (2017). "Scuba diving tourism systems and sustainability: Perceptions by the scuba diving industry in two Marine Protected Areas". *Tourism management*, 59, 385-403.
- MACCARTHY, M., O'NEILL, M., & WILLIAMS, P. (2006). "Customer satisfaction and scuba-diving: some insights from the deep". *The Service Industries Journal*, 26(5), 537-555.
- MEISEL-LUSBY, C., & COTTRELL, S. (2008). "Understanding motivations and expectations of scuba divers". *Tourism in Marine Environments*, 5(1), 1-14.
- MUSA, G & DIMMOCK, K. (2012), "Scuba diving tourism: introduction to special issue", *Tourism in Marine Environments: Special Issue*, vol. 8, no. 1-2, pp. 1-5
- MUSA, G., & DIMMOCK, K. (Eds.). (2013). *Scuba diving tourism*(Vol. 40). Routledge.
- OLCAY, A., & SÜRME, M. (2015). "Turizm işletmelerinde yönetici ve işgören etik davranışlarının karşılaştırılması üzerine bir araştırma". *Journal of International Social Research*, 8(37), 1114-1131.
- O'NEILL, M. A., WILLIAMS, P., MACCARTHY, M., & GROVES, R. (2000). "Diving into service quality—the dive tour operator perspective". *Managing Service Quality: An International Journal*, 10(3), 131-140.
- ORAMS, M. (1999). *Marine tourism: Development, impacts and management*. London/New York: Routledge.
- ÖZBEK, M. (2014). "Turizm Amaçlı Su Altı Ve Su Üstü Sportif Faaliyetler: Bugünü Geleceği". *Dokuz Eylül Üniversitesi Denizcilik Fakültesi Dergisi*, 6(2), 27-48.
- SALIM, N., BAHAUDDIN, A., & MOHAMED, B. (2013). "Influence of scuba divers' specialization on their underwater behavior". *Worldwide Hospitality and Tourism Themes*, 5(4), 388-397.
- SOFULAR, Ş. (1989). *Su altı Sporları*. İstanbul: İstanbul Balıkadamlar Dalış İhtisas Kulübü Yay, Atlas Ofset.
- THIRUMOORTHI, T., WONG, K. M., & MUSA, G. (2013). *Scuba diving satisfaction. Scuba diving tourism: contemporary geographies of leisure, tourism and mobility*. UK: Routledge, 152-158.
- UNWTO, (2018). *2018 UNWTO tourism statistics pdf* (Erişim tarihi: 22.04.2019).
- YARMACI, N., KELEŞ, M. Ç., ve ERGİL, B. (2017). "Su altı dalış turizminin mevcut durumu, sorunları ve geliştirilmesine yönelik öneriler: Kaş örneği". *Güncel Turizm Araştırmaları Dergisi* 1(1), 66-87.
- YAŞAR, O. (2011) "Saroz Körfezi Kıyılarında Su Altı Dalış Turizmi", *Zeitschrift für die Welt der Tüken, Journal of Word of Turks*, 3(1), 33-55.
- ZIMMERHACKEL, J. S., ROGERS, A. A., MEEKAN, M. G., ALİ, K., PANNELL, D. J., & KRAGT, M. E. (2018). "How shark conservation in the Maldives affects demand for dive tourism". *Tourism Management*, 69, 263-271.